Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
PEDRO CRUZ VILLALON
esitatud 8. septembril 2015 [1]

Kohtuasi C-300/14

Imtech Marine Belgium NV
versus
Radio Hellenic SA

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Hof van Beroep te Antwerpen (Belgia))

Õigusalane koostöö tsiviilasjades — Määrus (EÜ) nr 805/2004 — Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuetele — Kinnitamise tingimused — Sisemenetluste suhtes kohaldatavad miinimumstandardid — Võlgniku kaitseõigus — Artikkel 19 — Erandjuhtude läbivaatamine — Kohtusekretäri ülesanded

1. Käesolev kohtuasi annab esimest korda Euroopa Kohtule võimaluse tõlgendada määruse nr 805/2004 [2] (edaspidi „määrus nr 805/2004”) artikli 19 lõiget 1. Nimetatud artiklis on seoses vaidlustamata nõuetele Euroopa täitekorralduse loomisega sätestatud hulk miinimumstandardeid, mida tuleb iga liikmesriigi menetlusõiguses järgida tingimusena, et saaks taotleda vaidlustamata nõude kohta tehtud otsuse kinnitamist nendel erandjuhtudel, kus võlgnik ei ole temast olenematutel põhjustel saanud nõuet vaidlustada või ennast kaitsta. Niisuguste miinimumstandardite lõppeesmärk on tagada, et päritoluliikmesriigis on igal juhul tegelikult järgitud võlgniku kaitseõigust, kelle vastu võib Euroopa täitekorraldusena kinnitatud kohtuotsuse täitmisele pöörata; selles suhtes tuleb arvesse võtta, et välisriigi kohtuotsuse mittetunnustamise korral ei saa selle liikmesriigi kohtud, kus täitmist taotletakse, teostada selliselt kinnitatud otsuse üle mingit kontrolli.

2. Käesoleva kohtuasja asjaoludel on eelotsusetaotluse esitanud kohtul, kes peab apellatsioonis otsustama, kas on võimalik kinnitada täitekorraldusena kohtulahendit, mille on teinud esimese astme kohus, konkreetsemalt kahtlused seoses sellega, mil määral järgib Belgia õiguskord tegelikult menetluste miinimumstandardeid, mis on sätestatud määruses nr 805/2004, eelkõige selle artiklis 19. Sellega seoses esitab ta Euroopa Kohtule viis eelotsuse küsimust, millele antav vastus peaks tal võimaldama kindlaks määrata, kas Belgia õigus vastab või mitte viidatud artiklis 19 sätestatud nõuetele ja kas seega Belgia kohtute tehtud otsuseid vaidlustamata nõuete kohta saab põhimõtteliselt kinnitada Euroopa täitekorraldustena.

1 — Algkeel: hispaania.

2 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määrus, millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta (*ELT L 143, lk 15; ELT eriväljaanne 19/07, lk 38*).

I. **Õiguslik raamistik**

A. *Liidu õigus*

3. Määruse nr 805/2004 artikli 1 kohaselt on selle määruse eesmärgiks „luua Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuetele, mis lubaks, kehtestades selleks miinimumstandardid, kohtuotsuste ning ametlike juriidiliste dokumentide vaba ringlust kõikides liikmesriikides ilma mis tahes vahemenetlusteta, mida oleks liikmesriigis vaja kehtestada enne kohtuotsuse tunnustamist ja täitmisele pööramist”.

4. Määruse nr 805/2004 sissejuhatuse kahekümne kuuest põhjendusest tuleb käesoleva kohtuasja jaoks esile tuua järgmised:

„[…]

(10) Kui liikmesriigi kohus on langetanud otsuse vaidlustamata nõude kohta, kusjuures võlgnik menetluses ei osalenud, on mis tahes läbivaatamise tühistamine liikmesriigis, kus otsus on täitmisele pööratud, seotud ning sõltuv kaitse õiguste jälgimise piisava garantiiga.

(11) Käesolevas määruses püütakse soodustada põhiõigusi ja võetakse arvesse iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga tunnustatud põhimõtteid. Eriti on käesoleva määruse eesmärgiks tagada õigus harta artiklis 47 tunnustatud õiglasele kohtumõistmisele.

(12) Kohtuotsuseni viiva menetluse puhuks tuleks sätestada miinimumstandardid, kindlustamaks, et võlgnikku teavitatakse tema vastu suunatud kohtutegevusest, võlgniku menetluses aktiivse osalemise tingimustest nõude vaidlustamisel ning võlgniku mitteilmumise tagajärgedest õigel ajal ja viisil, mis lubaks võlgnikul korraldada oma kaitset.

[…]

(17) Kohtud, mis on pädevad kontrollimaks täielikku vastavust menetluste miinimumstandarditega, annavad nõuetele vastavuse korral välja Euroopa täitekorralduse standardiseeritud tõendi, millega muudetakse kontrollimine ning selle tulemus läbipaistvaks.

(18) Vastastikune usaldus õigusemõistmisse liikmesriikides õigustab ühe liikmesriigi kohtu hindamist kindlustamaks Euroopa täitekorralduse tõendi kinnitamistingimustele vastavust, mis võimaldab kohtuotsuse täitmisele pööramist kõikides liikmesriikides ilma menetluse miinimumstandardite nõuetekohase rakendamise kohtuliku läbivaatuseta liikmesriigis, kus kohtuotsus täitmisele pööratakse.

(19) Käesolev määrus ei kehtesta liikmesriikidele kohustust kohaldada nende siseriiklikke õigusakte vastavalt määruses kirjeldatud menetluse miinimumstandardite suhtes. Määrus sätestab ergutusi kuni teatud määrani, muutes kohtuotsuste tõhusama ja kiirema täitmisele pööramise võimalikuks muudes liikmesriikides juhul, kui on rakendatud kõnealused miinimumstandardid.”

5. Määruse nr 805/2004 artikli 5 lõike 1 kohaselt:

„1. Liikmesriigis esitatud vaidlustamata nõude otsus kinnitatakse päritoluriigi kohtus vastava avalduse põhjal igal ajal Euroopa täitekorraldusena, kui:

a) otsus on päritoluriigis täitmisele pööratav ja

b) otsus ei ole vastuolus määruse (EÜ) nr 44/2001 teise peatüki 3. ja 6. jaos sätestatud kohtualluvuse reeglitega ja

c) päritoluliikmesriigi kohtumenetlused vastavad III peatükis sätestatud nõudmistele, kui on esitatud vaidlustamata nõue vastavalt artikli 3 lõike 1 punktides b või c sätestatud tähendusele ja

d) otsus langetati liikmesriigis, mis on võlgniku alaliseks elukohaks määruse (EÜ) nr 44/2001 artikli 59 määratletud tähenduses juhtudel, kui:

— nõue on vaidlustamata artikli 3 lõige 1 punktide b või c määratletud tähenduses ja

— nimetatud otsus viitab isiku (tarbija) poolt sõlmitud lepingule eesmärgil, mida võiks pidada võlgniku ametist või elukutsest väljaspool olevaks ja

— võlgnik on tarbija.”

6. Vastavalt määruse nr 805/2004 III peatüki „Miinimumstandardid vaidlustamata nõuete menetluste korral” alguses oleva artikli 12 lõikele 1 „[võib] [v]aidlustamata nõuet artikli 3 lõike 1 punktides b või c määratletud tähenduses langetatud kohtuotsuse suhtes […] kinnitada Euroopa täitekorraldusena vaid juhul, kui päritoluliikmesriigi kohtumenetlused täidavad käesolevas peatükis sätestatud menetlusnõudeid.”

7. Samuti on III peatükis määruse nr 805/2004 artikkel 19, mille pealkiri on „Miinimumstandardid erandjuhtude läbivaatamiseks” ja mis sätestab järgmist:

„1. Lisaks artiklitele 13 kuni 18 võib kohtuotsuse kinnitada Euroopa täitekorraldusena, kui võlgnikul on vastavalt päritoluliikmesriigi seadusele õigus taotleda otsuse läbivaatamist, kusjuures:

a) i) menetluse algatusdokument või samaväärne dokument või kohtukutse toimetati kätte artiklis 14 kirjeldatud viisil ja

ii) kätte ei toimetatud piisavalt aegsasti, mis ei võimaldanud võlgnikul temast olenemata põhjustel oma kaitset korraldada

või

b) võlgnikku takistasid nõude vaidlustamisel vääramatu jõud või võlgnikust sõltumatud erakorralised asjaolud,

eeldusel, et mõlemal juhul tegutseb võlgnik viivitamatult.

2. Käesolev artikkel ei piira võimalust, et liikmesriigid lubavad kohtuotsuse läbivaatamist leebematel tingimustel kui on nimetatud lõikes 1.”

B. *Siseriiklik õigus*

8. Belgisch Gerechtelijk Wetboek'is (Belgia kohtumenetluse seadustik, edaspidi „BGW") on järgmised käesoleva kohtuasja puhul asjassepuutuvad sätted:

— BGW artikkel 50: „Õigust lõpetavaid tähtaegu ei või lühendada ega pikendada, isegi mitte poolte nõusolekul, välja arvatud seaduses sätestatud juhtudel ja tingimustel. Kui artiklites 1048 ja 1051 ning artikli 1253 *quater* punktides c ja d sätestatud tähtaeg apellatsioonkaebuse esitamiseks või vastuväidete esitamiseks algab või lõpeb kohtutöö vaheajal, pikendatakse tähtaega siiski kuni järgneva kohtu tööaasta viieteistkümnenda päevani".

— BGW artikkel 55: „Kui seaduses on sätestatud, et poolele, kellel ei ole Belgias alalist elu- või asukohta ning kes ei ole nimetanud kohtudokumentide kättetoimetamise aadressi selles riigis, antud tähtaega pikendatakse, siis pikendatakse tähtaega: 1) viisteist päeva, kui pool elab piirnevas riigis või Suurbritannia [ja Põhja-Iiri] Kuningriigis; 2) kolmkümmend päeva, kui ta elab muus Euroopa riigis, ja 3) kaheksakümmend päeva, kui ta elab mujal maailmas".

— BGW artikkel 860: „Olenemata sellest, milline formaalsus on jäetud tegemata või täidetud nõuetele mittevastavalt, ei saa ühtegi menetlusakti tühistada, kui tühisus ei ole seaduses sõnaselgelt sätestatud. Kaebuse esitamiseks ette nähtud tähtajad on õigust lõpetavad tähtajad. Ülejäänud tähtajad on õigust lõpetavad tähtajad üksnes juhul, kui see on seaduses nii sätestatud".

— BGW artikkel 1048: „Ilma et see piiraks riikideülestes ja rahvusvahelistes õigusnormides sätestatud tähtaegu, on kaja esitamise tähtaeg üks kuu arvestatuna alates kohtuotsuse kättetoimetamisest või selle teatavakstegemisest vastavalt artikli 792 teisele ja kolmandale lõigule. Kui kohtusse ilmumata jätnud poolel ei ole Belgias alalist elu- või asukohta ja ta ei ole nimetanud kohtudokumentide kättetoimetamise aadressi selles riigis, pikendatakse vastuväidete esitamise tähtaega vastavalt artiklile 55".

— BGW artikkel 1051: „Ilma et see piiraks riikideülestes ja rahvusvahelistes õigusnormides sätestatud tähtaegu, on apellatsioonkaebuse esitamise tähtaeg üks kuu arvestatuna alates kohtuotsuse kättetoimetamisest või selle teatavakstegemisest vastavalt artikli 792 teisele ja kolmandale lõigule. Nimetatud tähtaeg algab alates otsuse kättetoimetamise päevast ka selle poole jaoks, kes on menetluse algatanud. Kui ühel pooltest, kellele on otsus kätte toimetatud või kelle nõudmisel on otsus kätte toimetatud, ei ole Belgias alalist elu- või asukohta ega ta ei ole nimetanud kohtudokumentide kättetoimetamise aadressi selles riigis, pikendatakse apellatsioonkaebuse esitamise tähtaega vastavalt artiklile 55. Sama kehtib juhul, kui ühel pooltest, kellele tehakse otsus teatavaks vastavalt artikli 792 teisele ja kolmandale lõigule, ei ole Belgias alalist elu- või asukohta ja ta ei ole nimetanud kohtudokumentide kättetoimetamise aadressi selles riigis".

II. **Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused**

9. Äriühing Imtech Marine Belgium NV (edaspidi „Imtech"), kelle registrijärgne asukoht on Belgias, osutas mitmesuguseid teenuseid äriühingule Radio Hellenic, kelle registrijärgne asukoht on Kreekas. Kuna Radio Hellenic jättis maksmata 23 506,99 eurot, mida temalt nõudis Imtech, andis see Radio Hellenic'u Belgias kohtusse ja nõudis, et talt mõistetaks summa välja vastavalt määrusele nr 805/2004 kohtuotsusega ja et kohtuotsus kinnitataks Euroopa täitekorraldusena. Esimese astme kohus, Rechtbank van Koophandel te Antwerpen (Belgia), tunnistas Imtech'i nõude vastuvõetavaks ja osaliselt põhjendatuks. Radio Hellenic'ult mõisteti tagaseljaotsusega välja võlgnetav summa (pluss hüvitis, mis oli kokku lepitud nende kahe poole vahel sõlmitud lepingus, nagu ka viivitusintress ja menetluskulud).

Eelotsusetaotluse esitanud kohus leidis aga, et kohtuotsust ei saa kinnitada Euroopa täitekorraldusena, nagu nõudis Imtech, kuna ta leidis, et Belgia õigusnormid ei vasta määruses nr 805/2004 sätestatud menetluse miinimumstandarditele. Imtech esitas esimeses astmes tehtud kohtuotsuse Euroopa täitekorraldusena kinnitamata jätmise peale apellatsioonkaebuse Hof van Beroep te Antwerpen'ile.

10. Arvestades eriarvamusi Belgia kohtupraktikas ja õiguskirjanduses konkreetselt selles, kas Belgia õigus vastab miinimumstandarditele erandjuhtude läbivaatamiseks vastavalt määruse nr 805/2004 artiklile 19 – konkreetselt, kui – nagu käesolevas asjas – võlgnik on tagaseljaotsusega süüdi mõistetud ja tagaseljaotsuste edasikaebamiseks Belgia õigusnormides ette nähtud tähtaeg on möödas –, otsustas Hof van Beroep te Antwerpen menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [ELTL] artikliga 288 on vastuolus, kui määrust [nr 805/2004] ei kohaldata vahetult, kuna

— Belgia seadusandja ei ole kõnealust määrust Belgia õigusse üle võtnud, ja

— Belgia seadusandja ei ole kehtestanud läbivaatamismenetlust, kuigi Belgia õiguses on ette nähtud kaja ja apellatsioon?

2. Kui vastus on eitav, siis mida tuleb – kuna ühenduse määrusel on vahetu õigusmõju – mõista „otsuse läbivaatamise" all määruse [nr 805/2004] artikli 19 lõike 1 tähenduses? Kas läbivaatamismenetlus tuleb ette näha vaid siis, kui kohtukutse/menetluse algatusdokumendi kättetoimetamine on toimunud kooskõlas määruse nr 805/2004 artikliga 14, see tähendab ilma kättesaamistõendita? Kas Belgia õigus ei anna [BGW] artiklis 1047 ja sellele järgnevates artiklites ette nähtud kaja ja [BGW] artiklis 1050 ja sellele järgnevates artiklites ette nähtud apellatsiooni näol määruse [nr 805/2004] artikli 19 lõike 1 kohase „läbivaatamismenetluse" kriteeriumi täitmiseks piisavaid tagatisi?

3. Kas [BGW] artikkel 50, mille kohaselt võib [BGW] artikli 860 lõikes 2, artiklis 55 ja artiklis 1048 kehtestatud õigust lõpetavaid tähtaegu vääramatu jõu või [võlgnikust] olenematute erakorraliste asjaolude esinemise korral pikendada, pakub piisavat kaitset määruse [nr 805/2004] artikli 19 [lõike 1] punkti b tähenduses?

4. Kas kinnitamine Euroopa täitekorraldusena on vaidlustamata nõuete puhul kohtulahend, mida tuleb taotleda menetluse algatusdokumendis? Kas juhul, kui vastus on jaatav, peab otsuse Euroopa täitekorraldusena kinnitama kohtunik ja kas kohtusekretär [*griffier*] peab kinnitamist tõendama? Kas juhul, kui vastus on eitav, võib otsuse kinnitamine Euroopa täitekorraldusena olla kohtusekretäri [*griffier*] ülesanne?

5. Kas juhul, kui Euroopa täitekorraldusena kinnitamine ei ole kohtulahend, võib taotleja, kes ei ole kinnitamist Euroopa täitekorraldusena taotlenud menetluse algatusdokumendis, paluda *a posteriori*, kui otsus on lõplikult jõustunud, kohtusekretäril [*griffier*] kinnitada otsus Euroopa täitekorraldusena?"

11. Kuna Euroopa Kohus pidas eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud põhjendust ebapiisavaks, esitas ta viimasele teabetaotluse, et see esitaks eelotsusetaotluses viidatud siseriiklike õigusnormide teksti ja asjaomase siseriikliku kohtupraktika ning täiendavad viited teise eelotsuse küsimuse teise küsimuse ja viienda eelotsuse küsimuse kohta. Hof van Beroep te Antwerpen esitas nõutud teabe ja selgitused.

12. Käesolevas menetluses esitasid kirjalikud seisukohad Portugali, Belgia ja Poola valitsus ning Euroopa Komisjon.

III. **Õiguslik analüüs**

13. Üldiselt tuleb märkida, et määruse nr 805/2004 artikli 6 lõike 1 punkti c ja artikli 12 kohaselt saab kohtu tagaseljaotsust, nagu käesolevas asjas, kinnitada Euroopa täitekorraldusena ainult siis, kui täidetakse nimetatud määruse artiklis 13 ja järgmistes sätestatud miinimumnõudeid, mille eesmärk on tagada, et võlgnik on kätte saanud vajaliku teabe menetluse kohta ja et tal on igal juhul olnud võimalus olla ära kuulatud ja ennast kaitsta.[3] Selles kontekstis tuleb mõista ka viidatud määruse artiklit 19, mille tõlgendamise kohta on esitatud Hof van Beroep te Antwerpen'i eelotsuse küsimused.

A. *Esimene eelotsuse küsimus*

14. Esimese eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas Belgia siseriiklik õigusakt, kuna see ei pruugi vastata määruses nr 805/2004 sätestatule, eelkõige selles osas, mis puudutab nõuet, et peab olema ette nähtud läbivaatamismenetlus erandjuhtude korral, rikub ELTL artiklit 288, kuivõrd selles on sätestatud, et määrused on tervikuna siduvad.

1. Poolte põhiargumendid

15. Menetlusse astujad, kes esitasid seisukohad esimese eelotsuse küsimuse kohta, on üksmeelel selles, et määrus nr 805/2004 ei kohusta liikmesriike nägema oma õiguskorras ette teatud kindlaksmääratud läbivaatamismenetlust. Kui liikmesriigis sellist võimalust ette nähtud ei ole, ei saa tema kohtud kohtulahendit kinnitada Euroopa täitekorraldusena.

2. Õiguslik hinnang

16. Juba määruse nr 805/2004 põhjenduses 19 on sedastatud, et „[k]äesolev määrus ei kehtesta liikmesriikidele kohustust kohaldada nende siseriiklikke õigusakte vastavalt määruses kirjeldatud menetluse miinimumstandardite suhtes". Lisaks on viidatud määruse artiklis 19 endas sätestatud, et „kohtuotsuse [võib] kinnitada Euroopa täitekorraldusena [ainult siis], kui võlgnikul on *vastavalt päritoluliikmesriigi seadusele*[4] õigus taotleda otsuse läbivaatamist". Seega leian, et määrus nr 805/2004 ei nõua Belgia õigusaktide kohandamist selles määruses sätestatud menetluse miinimumstandarditele. Nagu on põhjenduses 19 samuti märgitud, sätestab määrus nr 805/2004 kindlasti „ergutusi" selleks, et saavutada siseriiklike õigusnormide selline kohandamine määruses sätestatud menetluse miinimumstandarditele, hõlbustades vaidlustamata nõuete kohta päritoluriigis tehtud kohtuotsuste tõhusamat ja kiiremat täitmisele pööramist teistes liikmesriikides, kuid üksnes siis, kui täidetakse nimetatud miinimumstandardeid, mistõttu ei ole juhul, kui seda kohandamist ei toimu, tegemist kohustuse täitmata jätmisega ELTL artikli 258 tähenduses.[5]

3 — Analoogia alusel võib vaadata kohtuotsus Krombach, C-7/98, EU:C:2000:164, milles Euroopa Kohus väitis 27. septembri 1968. aasta konventsioonile kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 1972, L 299, lk 32; konsolideeritud tekst ELT 1998, C 27, lk 1) viidates, et „kuigi konventsiooni eesmärk on lihtsustada kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise ja täitmisele pööramisega seotud formaalsusi, ei tohi selle eesmärgi saavutamise nimel siiski kaitseõigusi nõrgendada" (punkt 43). Vt ka kohtuotsus Debaecker *vs.* Bouwman, 49/84, EU:C:1985:252, punkt 10.

4 — Kohtujuristi kursiiv. „Päritoluliikmesriik" on määruse nr 805/2004 artikli 4 punktis 4 määratletud kui „liikmesriik, milles otsus on välja kuulutatud, kohtuotsus […] mis kinnitatakse Euroopa täitekorraldusena".

5 — Toimikus on märgitud, et Belgia vastu on algatatud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlus, kuid, nagu nähtub komisjoni kirjalikest seisukohtadest (punkt 27), ei puuduta rikkumine mitte seda, et Belgia õigust ei ole kohandatud määruse nr 805/2004 artiklis 12 ja järgmistes (k.a selle artiklis 19) sätestatud menetluse miinimumstandarditele, vaid muu hulgas asjaolu, et Belgia kinnitab kohtulahendeid Euroopa täitekorraldustena, vaatamata sellele, et ta ei ole teatanud komisjonile vastavalt nimetatud määruse artikli 30 lõikele 1, et Belgia õiguses on olemas menetlus, mis vastab selle määruse artikli 19 nõuetele. Liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlus on praegu peatatud, kuni Euroopa Kohus teeb otsuse käesolevas kohtuasjas.

17. Teen seega ettepaneku vastata esimesele eelotsuse küsimusele, et üksnes seetõttu, et siseriiklikus õiguses ei ole ette nähtud spetsiaalset määruse nr 805/2004 artiklile 19 vastavat läbivaatamismenetlust, ei riku siseriiklik õigus ELTL artiklit 288.

B. *Teise eelotsuse küsimuse esimene ja teine küsimus*

18. Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab teise eelotsuse küsimuse, mis jaguneb kolmeks küsimuseks juhul, kui vastus esimesele eelotsuse küsimusele on eitav. Kuna teise eelotsuse küsimuse kolmas küsimus kuulub kolmanda eelotsuse küsimusega samasse problemaatikasse, käsitlen ma neid koos. Seega analüüsin kõigepealt teise eelotsuse küsimuse kahte esimest küsimust. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib kõigepealt teada, mida tuleb mõista „otsuse läbivaatamise" all määruse nr 805/2004 artikli 19 lõike 1 tähenduses, ning teiseks küsib, kas siseriiklikus õiguskorras tuleb läbivaatamismenetlus ette näha vaid siis, kui kohtukutse või menetluse algatusdokumendi kättetoimetamine on toimunud ilma kättesaamistõendita (määruse nr 805/2004 artikkel 14).

1. Poolte põhiargumendid

19. Portugali valitsus tuletab meelde, et vastavalt määruse nr 805/2004 artikli 19 lõikele 1 on kohtuotsuse läbivaatamise taotlemise võimaluse aluseks see, et võlga, mis võib võlgnikul olla, ei ole võimalik vaidlustada, ilma et see oleks võlgniku süü, kahel juhul: esiteks, kui menetluse algatusdokument või kohtukutse ei ole temast olenematutel põhjustel talle kätte toimetatud piisavalt aegsasti selleks, et võimaldada tal korraldada oma kaitset; ja teiseks, kui võlgnikul ei ole olnud võimalik nõuet vaidlustada vääramatu jõu või temast olenematute erakorraliste asjaolude tõttu. Ta tuletab meelde, et liikmesriigid ei ole kohustatud nägema oma õiguskorras spetsiaalselt ette selliste joontega läbivaatamismenetlust, kuigi, kui nad seda ei tee, ei saa nende kohtute otsuseid kinnitada Euroopa täitekorraldustena.

20. Komisjoni hinnangul on selleks, et kohtulahendit saaks kinnitada Euroopa täitekorraldusena, vaja, et siseriiklikus õiguses oleks määruse nr 805/2004 artikli 19 lõikes 1 osutatud juhtudel ette nähtud läbivaatamismenetlus. Seega tuleb läbivaatamine ette näha kõigepealt nendel juhtudel, kus menetluse algatusdokument või kohtukutse on võlgnikule kätte toimetatud ühel määruse nr 805/2004 artiklis 14 sätestatud viisidest (see tähendab, nagu ütleb nimetatud artikli pealkiri, „ilma kättesaamistõendita"), kuid temast olenematutel põhjustel mitte piisavalt aegsasti selleks, et võimaldada tal korraldada oma kaitset (punkt a); teiseks peab läbivaatamine hõlmama ka igasuguseid muid juhtusid, kus võlgnik ei saanud nõuet vaidlustada vääramatu jõu või temast olenematute erakorraliste asjaolude tõttu (punkt b), viimati nimetatud juhtude hulka kuulub ka kättetoimetamine kättesaamistõendiga (artikkel 13), mille puhul on tehtud mingi viga.

21. Komisjon märgib, et nii Belgia õiguses ette nähtud kaks õiguskaitsevahendit, mida nimetab eelotsusetaotluse esitanud kohus oma eelotsuse küsimuses („kaja" ja „apellatsioon"), kui ka BWG artiklis 1132 ette nähtud „erakorraline kaebus tsiviilasjas" (mida eelotsusetaotluse esitanud kohus oma eelotsuse küsimustes ei nimeta) ei suuda täita määruse nr 805/2004 artiklis 19 sätestatud miinimumnõudeid.

2. Õiguslik hinnang

a) Teise eelotsuse küsimuse esimene küsimus

22. Teise eelotsuse küsimuse esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et selgitataks, mida tuleb mõista „otsuse läbivaatamise" all määruse nr 805/2004 artikli 19 lõike 1 tähenduses.

23. Siinkohal tuleb märkida, et määruses ei ole määratletud, milles seisneb läbivaatamine erandjuhtudel, vaid on üksnes märgitud, et siseriiklikus õiguses peab olema mingi menetlus, mis võimaldaks võlgnikul otsust vaidlustada määruse nr 805/2004 artikli 19 lõikes 1 ette nähtud juhtudel (kaasa arvatud leebematel tingimustel, kui on selles lõikes nimetatud, nagu on sätestatud selle artikli lõikes 2).

24. Selles mõttes, kuna see menetlus ei ole liidu õiguses reguleeritud ja määruses nr 805/2004 viidatakse sõnaselgelt päritoluliikmesriigi õigusele, võivad liikmesriigid otsustada üht või teist tüüpi õiguskaitsevahendi kasuks, tingimusel et valitud menetluses järgitakse piisavalt võlgniku õigusi kaitsele ja õiglasele kohtumõistmisele (määruse nr 805/2004 põhjendused 10 ja 11). Leian, et analoogia alusel viidatud määruse artikliga 18, ja nagu näib kinnitavat ka määruse nr 805/2004 põhjendus 14, nõuab võlgniku kaitseõiguse järgimine, et talle pakutaks õiguskaitsevahendit, mis võimaldaks otsuse täielikku läbivaatamist, mis ei piirduks ainult õigusküsimustega.[6]

b) Teise eelotsuse küsimuse teine küsimus

25. Teise eelotsuse küsimuse teise küsimuse kohta, mis puudutab määruse nr 805/2004 artikli 19 lõike 1 läbivaatamismenetluse kohaldatavust muudel juhtudel peale nende, kus menetluse algatusdokument või kohtukutse on kätte toimetatud ühel nimetatud määruse artiklis 14 sätestatud viisidest, pean esmalt märkima, et Euroopa Kohus palus eelotsusetaotluse esitanud kohtul selgitada, mil määral kuulub (või ei kuulu) põhikohtuasi tegelikult selle juhtumi alla. Eelotsusetaotluse esitanud kohus vastas, et „põhikohtuasi puudutab ainult juhtu, kus võlgnikule – olenemata kättetoimetamisviisist – ei võimaldata algse otsuse „läbivaatamist" sisulises küsimuses mingil vääramatu jõu juhul või temast olenematutel erakorralistel asjaoludel". See tähendab, eelotsusetaotluse esitanud kohus kinnitas, et käesoleva kohtuasja faktilised asjaolud kuuluvad põhimõtteliselt määruse nr 805/2004 artikli 19 lõike 1 punkti b alla.

26. Leian siiski, et teise eelotsuse küsimuse teisele küsimusele, nagu see on sõnastatud, tuleb vastata olenemata sellest, millise määruse nr 805/2004 artikli 19 lõikes 1 vaadeldud konkreetse juhtumi alla kuuluvad faktilised asjaolud, milles põhikohtuasi algatati. See on nii seepärast, et viidatud sättes ei seata otsuse Euroopa täitekorraldusena kinnitamise tingimuseks, et asjaomasel võlgnikul, kelle puhul on tegemist ühe määruse nr 805/2004 artikli 19 lõikes 1 kirjeldatud erandjuhuga, on või on olnud *konkreetselt* võimalus taotleda otsuse läbivaatamist, vaid et päritoluriigi õiguskorras on *en abstracto* olemas „sobilik mehhanism" (põhjendus 14) selleks, et taotleda mõlemal juhul kohtuotsuse täielikku läbivaatamist.[7] Lisaks tuleb sellest mehhanismist vastavalt nimetatud määruse artikli 30 lõike 1 punktile a teatada komisjonile.

27. Seda hinnangut kinnitab asjaolu, et sellistel juhtudel nagu käesolev ei või kohtuasja arutav kohus mitte alati teada, millisega määruse nr 805/2004 artikli 19 lõikes 1 osutatud kahest juhust on kohtusse ilmumata jätnud võlgniku puhul tegemist, nii et kohus peab otsustamisel, kas tehtud kohtulahendit kinnitada Euroopa täitekorraldusena, hindama, kas niisugused õiguskaitsevahendid on olemas abstraktselt, mitte konkreetselt.

28. Seega nimetatud põhjustel ei piisa selleks, et liikmesriigi kohtutes tehtud otsuseid saaks kinnitada Euroopa täitekorraldustena, sellest, et nimetatud liikmesriigi õiguskorras on ette nähtud läbivaatamismenetlus, kui kohtuotsus või menetluse algatusdokument on võlgnikule kätte toimetatud määruse nr 805/2004 artiklis 14 nimetatud viisil, see tähendab ilma kättesaamistõendita (tingimusel mõistagi, et need ei ole kätte toimetatud piisavalt aegsasti selleks, et võimaldada tal korraldada oma

6 — Selles tähenduses ka Pabst, S., „Art. 19 EG-VollstrTitel VO", Rauscher, T. (kirj): *Europäisches Zivilprozess- und Kollisionsrecht – Kommentar*. Sellier, 2010, punkt 13.

7 — Vt muu hulgas Arnold, S., „VO (EG) 805/2004 – Art. 19", Geimer/Schütze teoses *Internationaler Rechtsverkehr in Zivil- und Handelssachen*, 2014, punkt 1; Pabst, S., *op. cit.* (märkus 6), punkt 4, ning Kropholler/von Hein, „Art. 19 EuVTVO", teoses *Europäisches Zivilprozessrecht*, 9. trükk. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft GmbH, 2011, punkt 5, ja seal viidatud autorid.

kaitset, ilma et teda võiks selle eest vastutavaks pidada, mis on viidatud määruse artikli 19 lõike 1 punkti a alapunktis ii sätestatud kumulatiivsed nõuded).[8] Lisaks on vaja, et nimetatud liikmesriigi õiguskord näeks ette läbivaatamismenetluse nimetatud määruse artikli 19 lõike 1 punktis b sätestatud juhul, see tähendab, kui võlgnik (ka juhul, kui kättetoimetamine toimub määruse nr 805/2004 artiklis 13 sätestatud viisil, s.o kättetoimetamistõendiga) ei ole saanud nõuet vaidlustada vääramatu jõu või temast olenematute erakorraliste asjaolude tõttu.

C. *Teise eelotsuse küsimuse kolmas küsimus ja kolmas eelotsuse küsimus*

29. Teise eelotsuse küsimuse kolmanda küsimusega ja kolmanda eelotsuse küsimusega tõstatatakse küsimus, kas kaja ja apellatsiooni regulatsioon siseriiklikus õiguses, kaasa arvatud nende kaebuste esitamise tähtaja pikendamise võimalus vääramatu jõu korral vastab läbivaatamisnõuetele määruse nr 805/2004 artikli 19 lõike 1 erandjuhtudel.

1. Poolte põhiargumendid

30. Poola valitsus, olles analüüsinud erinevusi „vääramatu jõu" ja „võlgnikust olenematute erakorraliste asjaolude" vahel, väidab, et võimalus pikendada õigust lõpetavaid tähtaegu, millest võlgnik ei saanud kinni pidada „vääramatu jõu" tõttu või temast olenematute erakorraliste asjaolude tõttu, tagab viidatud artikli 19 tähenduses piisava kaitse.

31. Komisjon leiab, et BGW artikkel 50, nagu seda tõlgendatakse Belgia kohtupraktikas, ei näi lubavat nimetatud tähtaegade pikendamist (apellatsiooni ja kaja jaoks) viisil, mis vastaks määruse nr 805/2004 artikli 19 nõuetele, eelkõige seetõttu, et mõistet „vääramatu jõud" tõlgendatakse Belgia õiguses väga kitsalt, mille alla ei mahu juhud, mis oleksid „erakorralised asjaolud" viidatud artikli 19 tähenduses.

32. Belgia valitsus teeb ettepaneku vastata kolmele esimesele eelotsuse küsimusele koos, et võlgnikul on Belgias igal juhul, ka vääramatu jõu korral või erakorralistel asjaoludel olemas sobiv ja piisav õiguskaitsevahend määrusega nr 805/2004 nõutud tingimustel. Mõistete „vääramatu jõud" ja „võlgnikust olenematud erakorralised asjaolud" kohta märgib ta, et „vääramatu jõud", nagu seda määratleb Belgia Hof van Cassatie (kassatsioonikohus), hõlmab ka „võlgnikust olenematuid erakorralisi asjaolusid", tingimusel et võlgnikul ei ole olnud võimalik tegutseda, ja et niisugused asjaolud on olnud ettenägematud ja vältimatud. Lisaks saaks Belgia valitsuse sõnul kostja, kes ei ole menetluse olemasoluga kursis ja kellele ei ole kohtuotsust kätte toimetatud, esitada kaja või apellatsioonkaebuse nimetatud otsuse peale alates hetkest, kui ta on sellest teada saanud, isegi kui tavapärane nende kaebuste esitamise tähtaeg on juba möödas, tingimusel et ta tegutseb kiiresti.

2. Õiguslik hinnang

33. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud teabe põhjal näeb Belgia õiguskord põhiliselt ette kaks õiguskaitsevahendit kohtuotsuse edasikaebamiseks sellistel juhtudel nagu käesolev: kaja, mis on spetsiaalselt mõeldud tagaseljaotsuste edasi kaebamiseks (BGW artikkel 1047 ja järgmised), ja apellatsioon (BGW artikkel 1050 ja järgmised). Nagu on sätestatud BGW artiklites 1048 ja 1051 nende

8 — Selle sätte sisu on segane, sest vastutus seondub sõna-sõnalt kättetoimetamisega, kuigi tegelikult – kuna see toimub ilma kättesaamistõendita – ei sõltu see absoluutselt võlgnikust. Loogiline on seega mõista, et võlgniku vastutus seondub *asjaoludega, milles ta saab nende dokumentide sisust teada*, nii et ta on vastutav siis, kui ta näiteks hooletusest ei kontrolli regulaarselt oma posti (vt selle kohta Pabst, S., *op. cit.* (märkus 6), punkt 9, ja Arnold, S., *op. cit.* (märkus 7), punkt 11; samuti van Drooghenbroeck, J.F. ja Brijs, S.: „La pratique judiciaire au défi du titre exécutoire européen", de Leval, G. ja Candela Soriano, M. (koord.) teoses *Espace judiciaire européen. Acquis et enjeux futurs en matière civile*. Bruxelles: Larcier, 2007, lk 249).

vastavate kaebuste kohta, on nende esitamise tähtaeg üks kuu arvates kohtuotsuse kättetoimetamisest ja seda tähtaega pikendatakse BGW artikli 55 kohaselt juhul, kui kostja alaline elu- või asukoht ei ole Belgias. Nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, tõlgendab Belgia Hof van Cassatie BGW artiklit 50 nii, et vääramatu jõu juhtudel lubatakse kaebuste esitamise tähtaega pikendada.

34. Ennekõike tuleb lähtuda alusest, et siseriiklikku õigust tuleb tõlgendada eelotsusetaotluse esitanud kohtul. On nimelt väljakujunenud kohtupraktika, et „Euroopa Kohus [ei tõlgenda] eelotsusemenetluses siseriiklikke õigusnorme ega otsusta eelotsusetaotluse esitanud kohtu antud tõlgenduse õigsuse üle”.[9] Euroopa Kohtul ei ole pädevust „kohaldada” liidu õigusnorme konkreetsele juhtumile.[10]

35. Seega tuleb käesolevas kohtuasjas Euroopa Kohtul anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule kõik vajalikud juhised määruse nr 805/2004 artiklit 19 sisu ja selles sätestatud nõuete kohta, samas kui eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb teha järeldused tõlgendusest, mida ta taotles, ja kindlaks määrata, kas siseriiklik õigusakt vastab nimetatud artiklis 19 sätestatud menetluse miinimumnõuetele.

36. Nagu ma eespool juba märkisin, sätestab määruse nr 805/2004 artikkel 19 – nagu määruse nr 805/2004 III peatüki ülejäänud sätted – hulga menetluse miinimumstandardeid, mida tuleb liikmesriigi kohtumenetlustes täita selleks, et tema kohtute tehtud otsuseid vaidlustamata nõuete kohta saaks kinnitada nimetatud liikmesriigis Euroopa täitekorraldustena. Konkreetselt näeb viidatud artikkel 19 ette kaks juhtu, mida on kirjeldatud käesoleva ettepaneku punktis 28. Nagu ma juba märkisin, tuleb selleks, et mõista, et liikmesriigi õiguskord täidab miinimumstandardeid erandjuhtude läbivaatamiseks, teha võimalikuks, et võlgnik saaks kummagi nendest kahest juhtumist esinemise korral taotleda vaidlustamata nõude kohta tehtud kohtuotsuse läbivaatamist.

37. Määruse nr 805/2004 artikli 19 lõike 1 punktis a osutatud juhtum on spetsiaalselt mõeldud juhuks, kus dokument, mille peale võlgnik oleks pidanud reageerima, on talle kätte toimetatud ühel nimetatud määruse artiklis 14 ette nähtud viisidest, millele kõigile on ühine asjaolu, et ei ole tagatisi, vaid ainult suur tõenäosus, et võlgnik, dokumendi adressaat, on selle kätte saanud, nagu on märgitud määruse nr 805/2004 põhjenduses 14. Võib aga juhtuda – ja see kuuluks juba viidatud määruse artikli 19 lõike 1 punktis b osutatud juhtumi alla –, et kättetoimetamine on toimunud, koguni artikli 13 tingimustel (see tähendab võlgniku kättetoimetamistõendiga), aga et võlgnikul ei ole vääramatu jõu või temast olenematute erakorraliste asjaolude tõttu olnud võimalik nõuet vaidlustada. Võib samuti juhtuda, et kättetoimetamine on toimunud, kuid puudulikult, nii et see ei vasta määruses nr 805/2004 sätestatud miinimumstandarditele.

38. Just nimelt kehtetult toimunud kättetoimetamise või koguni täiesti kätte toimetamata jätmise juhtumis tehti kohtuotsus eco cosmetics ja Raiffeisenbank St. Georgen,[11] milles Euroopa Kohus tõlgendas näiliselt määruse nr 805/2004 artikliga 19 analoogset sätet – määruse nr 1896/2006[12] artiklit 20. Viidatud artikkel 20 näeb erandjuhtudel ette Euroopa maksekäsumenetluse käigus väljastatud maksekäsu läbivaatamise. Viidatud kohtuotsuses tuvastas Euroopa Kohus, et kui Euroopa maksekäsku ei ole kätte toimetatud kooskõlas määruses nr 1896/2006 kehtestatud miinimumstandarditega, ei saa kohaldada selles määruses – teiste hulgas nimetatud määruse artiklis 20 – ette nähtud täitmismenetlust. Sellistel juhtudel ei ole kostjal olnud tegelikku ja põhjendatud võimalust kõnealust käsku vaidlustada viidatud määruse artiklis 16 sätestatud

9 — Paljude teiste hulgas kohtuotsus Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika.

10 — Muu hulgas kohtuotsused Patriciello, C-163/10, EU:C:2011:543, punkt 21, ja NLB Leasing, C-209/14, EU:C:2015:440, punkt 25.

11 — C-119/13 ja C-120/13, EU:C:2014:2144.

12 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ), millega luuakse Euroopa maksekäsumenetlus (*ELT L 399, lk 1*).

tingimustel.[13] Kui eeskirjade eiramine, mis segas kättetoimetamist, ilmneb alles pärast Euroopa maksekäsu täidetavaks tunnistamist, peab kostjal olema võimalus selle peale kaevata vastavalt siseriiklikus õiguses tema käsutuses olevatele õiguskaitsevahenditele,[14] nii et, kui ta suudab nimetatud eeskirjade eiramist tõendada, siis tuleb pidada täidetavaks tunnistamist tühiseks.

39. Euroopa Kohtu arutluskäik kohtuotsuses eco cosmetics ja Raiffeisenbank St. Georgen[15] seoses määruse nr 1896/2006 artikliga 20 ei ole minu arvates aga ülekantav sättele, mis on üksnes näiliselt analoogne, nagu on määruse nr 805/2004 artikkel 19. Viidatud kohtuotsuse kohaselt ei anna maksekäsk, mis ei ole kätte toimetatud kooskõlas määruses nr 1896/2006 sätestatud miinimumnõuetega, võlgnikule võimalust Euroopa maksekäsku vaidlustada samas määruses selleks spetsiaalselt ette nähtud õiguskaitsevahendiga – vastuväitega. Sellistel juhtudel viidatud määruse artiklis 20 ette nähtud läbivaatamismenetlust isegi ei alustata. Kui Euroopa maksekäsk on seetõttu, et kostjal ei olnud võimalik esitada vastuväidet, tunnistatud täidetavaks, saab seda täidetavust vaidlustada siseriiklikus õiguses ette nähtud õiguskaitsevahenditega, millele on viidatud määruse nr 1896/2006 artiklis 26 kõikides menetlusküsimustes, mis ei ole määruses ette nähtud, kuid mitte selle artiklis 20 ette nähtud õiguskaitsevahendiga.

40. Ent erinevalt määruse nr 1896/2006 artiklist 20 ei looda ega reguleerita määruse nr 805/2004 artikliga 19 liidu õigusele eriomast läbivaatamise kaebust,[16] vaid kehtestatakse hulk miinimumnõudeid, mida tuleb liikmesriikide menetlusõiguses täita (abstraktselt) selleks, et tema kohtute tehtud otsuseid saaks kinnitada Euroopa täitekorraldustena.[17]Kui määruse nr 805/2004 raames on dokument, mille vastu oleks võlgnikul tulnud reageerida, kätte toimetatud puudulikult – sealhulgas juhul, millele viitab komisjon, kui on kasutatud ühte määruse nr 805/2004 artiklis 13 ette nähtud võlgniku kättesaamistõendiga kättetoimetamisviisidest –, on määruse nr 805/2004 artikkel 19 jätkuvalt kohaldatav.

41. Selleks aga, et täita menetluse miinimumnõudeid, mis on sätestatud määruse nr 805/2004 artiklis 19, ei või siseriiklikus õiguses ette nähtud õiguskaitsevahendites kehtestada – konkreetselt juhtudel, kus kättetoimetamine on toimunud puudulikult, ehkki mitte ainult sellistel juhtudel – tähtaega, mis algab hetkest, millal toimetatakse kätte dokument, mille vastu võlgnik peab reageerima. Võib nimelt juhtuda, et mitmesugustel põhjustel on kättetoimetamine toimunud, kuid kõigele vaatamata ei saa võlgnik kättetoimetatu sisu siseriiklikus õiguses sätestatud tähtaja sees teada, või et ta ei saa temast olenematutel põhjustel seda teada piisavalt aegsasti selleks, et tal oleks võimalik korraldada oma kaitset. Nagu möönab eelotsusetaotluse esitanud kohus ise Euroopa Kohtu palvel antud lisateabes, „kaebuse esitamise tähtaeg võis olla möödunud enne, kui võlgnik oleks saanud seda kasutada".

42. Seda hinnangut kinnitavad ka Euroopa Kohtu tuvastused (määruse nr 44/2001 artikli 34 lõike 2 kohta)[18] kohtuotsuses ASML,[19] milles ta väitis, et „kostja [peab] selleks, et tal oleks olnud määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 tähenduses võimalus tema kahjuks tehtud tagaseljaotsust vaidlustada, olema olnud teadlik selle otsuse sisust nõnda, et ta oleks saanud piisavalt aegsasti tõhusalt kaitsta oma

13 — Nagu tuvastas Euroopa Kohus viidatud kohtuotsuse punktis 41, „[k]ui Euroopa maksekäsku ei ole kätte toimetatud kooskõlas [määruses nr 1896/2006] kehtestatud miinimumstandarditega, […] ei pruugi kostjal olla kogu tarvilikku teavet, mis võimaldab tal otsustada, kas esitada sellele maksekäsule vastuväide". See kahjustab omakorda nende menetluste kehtivust, mis sõltuvad vaidlustamise tähtaja möödumisest, nagu see on viidatud artiklis 20 osutatud menetluse puhul.

14 — Kohtuotsus eco cosmetics ja Raiffeisenbank St. Georgen, C-119/13 ja C-120/13, EU:C:2014:2144, punktid 46 ja 47.

15 — C-119/13 ja C-120/13, EU:C:2014:2144.

16 — Vt selle kohta ka Pabst, S., *op. cit.* (märkus 6), punkt 3.

17 — Selles liinis ka Arnold, S., *op. cit.* (märkus 7), punkt 4, kes juhib tähelepanu sellele, et erinevalt määruse nr 1896/2006 artiklist 20 ei ole määruse nr 805/2004 artiklis 19 sätestatud mingit konkreetset tagajärge juhuks, kui võlgniku esitatud läbivaatamistaotlus rahuldatakse (*ibidem*, punkt 8).

18 — Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) kohtualluvuse ja kohtuotsuste [tunnustamise ja] täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42). Nagu märgib komisjon, täidab määruse nr 805/2004 artikkel 19 samasugust funktsiooni nagu määruse nr 44/2001 artikli 34 lõige 2, nii et viimati nimetatud sätte tõlgendus on selle jaoks asjassepuutuv.

19 — C-283/05, EU:C:2006:787, punkt 48.

õigusi otsuse teinud riigi kohtus",[20] ja Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus kohtuasjas Miragall Escolano jt,[21] mille kohaselt „õigus algatada hagi või esitada kaebust tuleb teostada alates hetkest, kui huvitatud isikud saavad tegelikult teada kohtuotsustest, mis panevad neile koormise või mis võiksid rikkuda nende õigusi või õiguspäraseid huve".

43. Leian seega, et liikmesriigi õigusakt, mis takistab kostjal taotleda otsuse läbivaatamist, kui on lõppenud ühekuuline tähtaeg, mis algab alates kättetoimetamise hetkest, mitte hetkest, kui kostja saab kättetoimetatu sisust teada, ei vasta miinimumstandarditele erandjuhtude läbivaatamiseks. Seda, kas siseriiklikus õiguses on tõepoolest nii, tuleb hinnata eelotsusetaotluse esitanud kohtul.

44. Selle kohta, kas võimalusest pikendada vääramatu jõu korral või võlgnikust olenematute erakorraliste asjaolude tõttu õigust lõpetavaid määratud kaebuste tähtaegu BWG-s ette nähtud tingimustel piisab selleks, et täita määruse nr 805/2004 artikli 19 lõike 1 punkti b nõudeid, rõhutan, et siseriiklikku õigust tuleb tõlgendada eelotsusetaotluse esitanud kohtul. Kategooriate „vääramatu jõud" ja muud võlgniku tahtest olenematud „erakorralised asjaolud" paralleelsest kasutamisest määruse nr 805/2004 artikli 19 lõike 1 punktis b on aga ilmne, et nimetatud sättes tehakse nendel kahel mõistel vahet.[22] Seega tuleb sellest minu hinnangul järeldada, et määrusega nr 805/2004 on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis lubab vaidlustamata nõude kohta tehtud kohtuotsuse edasikaebamise tähtaegu pikendada üksnes „vääramatu jõu" korral, arvestamata muid võlgnikust olenematuid erakorralisi asjaolusid, mis võivad olla tal takistanud nõuet vaidlustada. See on täiesti kooskõlas eesmärgiga võimaldada kinnitada kohtuotsust Euroopa täitekorraldusena ainult siis, kui on piisavalt tagatud võlgniku õigused kaitsele ja õiglasele kohtumõistmisele (vt määruse nr 805/2004 põhjendused 10 ja 11). Seda, kas vaidlusaluse siseriikliku õigusnormiga on nii, tuleb hinnata eelotsusetaotluse esitanud kohtul.

45. Kokkuvõttes teen ettepaneku vastata teise eelotsuse küsimuse kolmandale küsimusele ja kolmandale eelotsuse küsimusele, et siseriiklik õigusakt, mis takistab võlgnikul taotleda otsuse läbivaatamist, kui on lõppenud tähtaeg, mis algab alates kättetoimetamise hetkest, mitte hetkest, kui võlgnik on kättetoimetatu sisust tegelikult teada saanud, ei vasta miinimumstandarditele erandjuhtude läbivaatamiseks. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kohus on hinnata, kas siseriiklik menetlusõigus ja see, kuidas liikmesriigi kohtud seda tõlgendavad, võimaldab vaidlustamata nõude kohta tehtud kohtuotsuse edasikaebamise tähtaegu pikendada mitte ainult vääramatu jõu juhtudel, vaid ka siis, kui esineb muid võlgnikust olenematuid erakorralisi asjaolusid, mis võivad olla tal takistanud nõuet vaidlustada, nagu sätestab määruse nr 805/2004 artikkel 19.

D. *Neljas eelotsuse küsimus*

46. Neljanda eelotsuse küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas kohtulahendi kinnitamine Euroopa täitekorraldusena on kohtutoiming, mida võib seega teha ainult kohtunik ja mida tuleb taotleda algatusdokumendis, või võib seda taotleda kohtusekretärilt.

1. Poolte põhiargumendid

47. Belgia valitsus leiab, et kinnitamine ei ole kohtutoiming, mistõttu võib selle määrata kohtusekretärile.

20 — Vt ka kohtuotsus Debaecker *vs*. Bouwman, 49/84, EU:C:1985:252: „see, kas kättetoimetamine toimus piisavalt aegsasti, et ennast kaitsta, sõltub faktilisest hindamisest ning seda ei saa seega reguleerida ei otsuse teinud kohtu siseriiklik õigus ega taotluse saanud kohtu siseriiklik õigus" (punkt 27).

21 — Euroopa Inimõiguste Kohtu 25. jaanuari 2000. aasta otsus Miragall Escolano jt *vs*. Hispaania, *Recueil des arrêts et décisions* 2000-I, lk 275, punkt 37.

22 — Kasutatud väljendus on sama, mis määruse nr 1896/2006 artikli 20 lõike 1 punktis b – säte, mille kohta Euroopa Kohus juba kinnitas kohtumääruses Novontech-Zala, C-324/12, EU:C:2013:205, punkt 24, et need on kaks eri kategooriat, väites, et „vääramatu jõu puudumisel [on] vajalik […] selliste erakorraliste asjaolude esinemine, mis takistasid kostjal nõuet selleks ette nähtud tähtaja jooksul vaidlustamast".

48. Poola valitsus märgib, et menetlusautonoomia põhimõtte alusel on siseriikliku õiguse küsimus määrata kindlaks, millise institutsiooni ülesanne on kinnitamine. See ei pea tingimata olema kohtunik, tingimusel et järgitakse tõhususe põhimõtet.

49. Portugali valitsuse hinnangul ei kohusta viidatud määrus, et vaidlustamata nõude peab Euroopa täitekorraldusena kinnitama tingimata kohtunik,[23] kuid väidab, et kohtulahendite korral on kinnitamise otsus kohtuakt, nii et kohtunik, kes teeb lahendi, on pädev ka kontrollima, et täidetakse määruses sätestatud nõudeid selleks, et lahendit kinnitada Euroopa täitekorraldusena: otsuse, mis võimaldab konkreetse täitekorralduse automaatset ja ilma mingi muu formaalsuseta tunnustamist, peab olema tingimata vastu võtnud kohtunik.[24]

50. Komisjon ei leia, et kinnitamine tuleb tingimata ülesandeks teha kohtunikule, nii et liikmesriigid võivad usaldada selle kohtus töötavale ametnikule, tingimusel et ei seata ohtu määruse nr 805/2004 tõhusust ja et asjaomastele pooltele ei panda lisakoormust. Komisjoni sõnul[25] peavad liikmesriigid tagama, et isikutel, kellele usaldatakse kinnitamine, on piisav õigusharidus selleks, et nad oleksid võimelised tegema objektiivset hindamist, mida nõuab määrus.

2. Õiguslik hinnang

51. Määruse nr 805/2004 artikli 6 lõikes 1 on ainult märgitud, et avaldus vaidlustamata nõude kohta tehtud otsuse kinnitamiseks Euroopa täitekorraldusena tuleb esitada „päritoluriigi kohtule”[26], kuid jäetakse „liikmesriikidele teatav paindlikkus kohtualluvuse määramise osas” [mitteametlik tõlge].[27] Selle „paindlikkuse” alusel otsustas Belgia määrata kinnitamise funktsiooni määruse nr 805/2004 raames kohtuniku asemel kohtusekretärile.[28]

52. Leian, et kõigepealt tuleb vahet teha – nagu näib tegevat eelotsusetaotluse esitanud kohus eelotsuse küsimuse sõnastamisel – „kohtulahendi kinnitamisel Euroopa täitekorraldusena” (määruse nr 805/2004 artikkel 6) ja „tõendi väljastamisel” (määruse nr 805/2004 artikkel 9).[29] Leian, et tõendi väljastamine, kui on vastu võetud otsus Euroopa täitekorraldusena kinnitamise kohta (mis nõuab määruses nr 805/2004 sätestatud miinimumnõuete täidetuse kontrollimist), ei ole tingimata toiming, mida peab tegema kohtunik, nii et selle võib jätta kohtusekretärile.

23 — Tema seisukohtade punkt 18.

24 — Tema seisukohtade punkt 15.

25 — Tema seisukohtade punkt 13.

26 — Mis on artikli 4 punktis 6 määratletud kui „kohus või erikohus, kus toimub kohtumenetlus artikli 3 lõike 1 punktides a, b ja c kirjeldatud tingimuste täitmiseks”.

27 — KOM(2004) 90 (lõplik), punkt 3.3.2, märkused nõukogu poolt selle määruse vastuvõtmiseks vastu võetud ühise seisukoha tol ajal artikli 5 kohta.

28 — Ta tegi seda ministri 22. juuni 2005. aasta ringkirjaga (*Moniteur belge*, 28.10.2005, lk 47402). Selle lahenduse suhtes on väga kriitilised Kropholler/von Hein, „Art. 6 EuVTVO”, *Europäisches Zivilprozessrecht*, 9. tr, Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft GmbH, 2011, punkt 3, ja seal viidatud autorid. Vaadata võib ka konkreetselt Belgia juhtumi kohta, van Drooghenbroeck, J.F. ja Brijs, S., *Un titre exécutoire européen*. Bruxelles: Larcier, 2006, lk 14 jj; samadelt autoritelt, „La pratique judiciaire au défi du titre exécutoire européen”, de Leval, G. ja Candela Soriano, M. (koord), *Espace judiciaire européen. Acquis et enjeux futurs en matière civile*. Bruxelles: Larcier, 2007, lk 215 jj, ja Gielen, P., „Le titre exécutoire européen, cinq ans après: rêve ou réalité?”. *Journal des Tribunaux* 2010, lk 571. Täielik kokkuvõte Belgia kohtupraktikast selles valdkonnas ja Belgias kohtute ja kohtusekretäride poolt välja kujundatud praktika seoses kohtulahendite kinnitamisega Euroopa täitekorraldustena teostes Vanheukelen, C., „Le titre exécutoire européen – Approche d’un praticien du droit”, de Leval, G. ja Georges, F. (dir): *Le Droit judiciaire en mutation. En hommage à Alphonse Kohl*. Liège: Anthemis, 2007, lk 17 jj.

29 — „ETK [Euroopa täitekorraldus] ei ole „eri liiki otsus”, vaid teatud otsuste, tehingute ja dokumentide „kvaliteet”, mis võimaldab siis, kui on tuvastatud, et need on välja antud teatud nõuete kohaselt ja nende nõuete täitmist on tõendatud dokumendiga (= Euroopa täitekorralduse tõend), et need otsused, tehingud ja dokumendid oleksid kogu Euroopa ühenduses samamoodi täidetavad, nagu need on liikmesriigis, kus need on välja antud […] Euroopa täitekorralduse tõend […] on dokument, mis tõendab nimetatud tingimuste täitmist ja väljendab lahendi põhisisu […], mis on täitmisele pööratav […] Euroopa täitekorralduse kvaliteeti tõendatakse asjaomase „Euroopa täitekorralduse tõendiga” (Gil Nievas, R. ja Carrascosa González, J., „Consideraciones sobre el Reglamento 805/2004, de 21 de abril de 2004, por el que se establece un título ejecutivo europeo para créditos no impugnados”, Calvo Caravaca, A.L. ja Castellanos Ruiz, E. (dir.): *La Unión Europea ante el Derecho de la globalización*. Colex, 2008, lk 380 ja 381).

53. Kinnitamise suhtes iseenesest, kui jätta kõrvale puhtalt grammatiline argument, et määruses nr 805/2004 nimetatakse institutsioonina, kelle ülesanne on kinnitamine, ikkagi „kohut”,[30] on mul tõsised kahtlused, et seda kontrolli võiks jätta kohtusekretärile. Nimelt ei ole kontroll, mida nõuab määrus nr 805/2004, puhtformaalne kontroll, vaid nõuab kohtu antud lahendi ja järgitud menetluse nõuetekohasuse kontrollimist, ja eeldab muude aspektide hulgas kontrollimist, kas päritoluriigi õigus võimaldab läbivaatamist tingimustel, mis on märgitud viidatud määruse artiklis 19 – mis näib konkreetselt Belgia puhul tekitavat pingelisi vaidlusi kohtupraktikas ja õiguskirjanduses, nagu nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu antud teabest.[31]

54. Just siis, kui on nii terav vaidlus selle üle, kas liikmesriigi õigus vastab viidatud artiklis 19 sätestatud miinimumstandarditele, tuleks otsuse Euroopa täitekorraldusena kinnitamine minu arvates jätta ainult kohtuniku ülesandeks. Lisaks tuleb arvesse võtta, et kinnitamise otsust ei saa vaidlustada, nagu on sätestatud määruse nr 805/2004 artikli 10 lõikes 4,[32] ning et selle liikmesriigi kohtutel, kus kohtuotsus täitmisele pööratakse, ei saa kohtuliku läbivaatusega kontrollida, kas päritoluliikmesriigis on täidetud menetluse miinimumstandardeid.[33]

55. Esitatud põhjendusi arvestades ja nimelt selleks, et tagada – eriti tugevalt vastuolulise kohtupraktika tingimustes nagu käesolevas kohtuasjas –, et täielikult järgitakse võlgniku kaitseõigusi ja õigust õiglasele kohtumõistmisele, mida mõlemat tunnustatakse harta artiklis 47, leian, et kohtulahendi Euroopa täitekorraldusena kinnitamise otsuse tegemine tuleb jätta kohtuniku ülesandeks, ilma et see piiraks võimalust usaldada kohtusekretärile vastava tõendi väljastamist.

56. Selle kohta, kas kohtulahendi Euroopa täitekorraldusena kinnitamist tuleb taotleda menetluse algatusdokumendis (neljanda eelotsuse küsimuse esimese osa viimane taane), on määruse nr 805/2004 artiklis 6 sätestatud, et liikmesriigis esitatud vaidlustamata nõude otsus kinnitatakse päritoluriigi kohtus vastava avalduse põhjal Euroopa täitekorraldusena *igal ajal*. Nagu märgib komisjon, ei oleks mõtet nõuda, et kinnitamise avaldus tuleb esitada koos menetluse algatusdokumendiga (kuigi kahtlemata võib avalduse esitada selles staadiumis), sest sel ajal ei saa veel teada, kas nõue vaidlustatakse ja kas seega otsus, mis kõnealuse menetluse lõpus tehakse, vastab vajalikele nõuetele selleks, et seda saaks kinnitada Euroopa täitekorraldusena.

57. Kokkuvõttes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata neljandale eelotsuse küsimusele, et kohtulahendi Euroopa täitekorraldusena kinnitamise otsuse tegemine tuleb jätta kohtuniku ülesandeks, ilma et see piiraks võimalust usaldada vastava tõendi väljastamise ülesanne kohtusekretärile.

E. *Viies eelotsuse küsimus*

58. Viies eelotsuse küsimus, mis on esitatud juhuks, kui Euroopa täitekorraldusena kinnitamine ei ole kohtutoiming, puudutab aega, millal tuleb seda kinnitamist taotleda. Konkreetselt küsitakse, kas Euroopa täitekorraldusena kinnitamist võib taotleda siis, kui kohtulahend, mida soovitakse kinnitada, on lõplikult jõustunud.

59. Arvestades minu ettepanekut, kuidas vastata neljandale eelotsuse küsimusele, ei ole viiendale eelotsuse küsimusele vaja vastata.

30 — Vt ka põhjendus 17, milles nimetatakse „[k]ohtu[i]d, mis on pädevad kontrollimaks täielikku vastavust menetluste miinimumstandarditega”.

31 — Vt ka joonealuses märkuses 28 viidatud Belgia autorite teosed.

32 — Euroopa täitekorralduse tõendit on võimalik korrigeerida ainult siis, kui selles esineb oluline viga, mille tõttu esineb lahknevusi lahendi ja tõendi vahel (määruse nr 805/2004 artikli 10 lõike 1 punkt a), või tagasi võtta, kui tõend on antud selgelt valesti, võttes arvesse selles määruses sätestatud nõudeid (määruse nr 805/2004 artikli 10 lõike 1 punkt b).

33 — Määruse nr 805/2004 põhjendus 18.

60. Juhul kui Euroopa Kohus ei nõustu minu ettepanekuga neljanda eelotsuse küsimuse kohta, tuleb arvesse võtta, et käesolevas kohtuasjas paluti eelotsusetaotluse esitanud kohtul kinnitada, kas põhikohtuajas on tõepoolest tegemist juhuga, kus hageja ei taotlenud menetluse algatusdokumendis kohtuotsuse kinnitamist. Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus kinnitas, et taotleja oli küll nõudnud menetluse algatusdokumendis, et kohtuotsus, mis tehakse, kinnitataks Euroopa täitekorraldusena, leian, et viiendale eelotsuse küsimusele ei ole igal juhul vaja vastata, sest see on esitatud hüpoteetiliselt.

IV. **Ettepanek**

61. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Hof van Beroep te Antwerpen'ile järgmiselt:

1. Üksnes seetõttu, et siseriiklikus õiguses ei ole ette nähtud spetsiaalset Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 805/2004 (millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta) artiklile 19 vastavat läbivaatamismenetlust, ei riku siseriiklik õigus ELTL artiklit 288.

2. Selleks, et liikmesriigi kohtutes tehtud otsuseid saaks kinnitada Euroopa täitekorraldustena, ei piisa sellest, et nimetatud liikmesriigi õiguskorras on ette nähtud läbivaatamismenetlus, kui kohtuotsus või menetluse algatusdokument on võlgnikule kätte toimetatud määruse nr 805/2004 artiklis 14 nimetatud viisil ja on täidetud ülejäänud tingimused, mis on sätestatud viidatud määruse artikli 19 lõike 1 punktis a. Lisaks on vaja, et nimetatud liikmesriigi õiguskord näeks ette läbivaatamismenetluse nimetatud määruse artikli 19 lõike 1 punktis b sätestatud juhul, see tähendab, kui võlgnik (ka juhul, kui kättetoimetamine toimub määruse nr 805/2004 artiklis 13 sätestatud viisil, s.o kättetoimetamistõendiga) ei ole saanud nõuet vaidlustada vääramatu jõu või temast olenematute erakorraliste asjaolude tõttu. Liikmesriigi valitud menetlus peab piisavalt järgima võlgniku õigusi kaitsele ja õiglasele kohtumõistmisele ning võimaldama otsuse täielikku läbivaatamist, mis ei piirduks ainult õigusküsimustega.

3. Siseriiklik õigusakt, mis takistab võlgnikul taotleda otsuse läbivaatamist, kui on lõppenud tähtaeg, mis algab alates kättetoimetamise hetkest, mitte hetkest, kui võlgnik on kättetoimetatu sisust tegelikult teada saanud, ei vasta miinimumstandarditele erandjuhtude läbivaatamiseks. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kohus on hinnata, kas siseriiklik menetlusõigus ja see, kuidas liikmesriigi kohtud seda tõlgendavad, võimaldab vaidlustamata nõude kohta tehtud kohtuotsuse edasikaebamise tähtaegu pikendada mitte ainult vääramatu jõu juhtudel, vaid ka siis, kui esineb muid võlgnikust olenematuid erakorralisi asjaolusid, mis võivad olla tal takistanud nõuet vaidlustada, nagu sätestab määruse nr 805/2004 artikkel 19.

4. Kohtulahendi Euroopa täitekorraldusena kinnitamise otsuse tegemine tuleb jätta kohtuniku ülesandeks, ilma et see piiraks võimalust usaldada vastava tõendi väljastamise ülesanne kohtusekretärile.

5. Viiendale eelotsuse küsimusele ei ole vaja vastata.